

ساختمان داده‌ها و الگوریتم‌ها

نیم‌سال اول ۱۴۰۰-۱۴۰۱
مدرس: مسعود صدیقین

رویا دانشی

گراف

یادآوری جلسه بیست‌ویکم

در جلسه قبل مقدماتی راجع به نظریه گراف و روش‌های پیاده‌سازی گراف بیان شد. ابتدا به تعریف مفاهیم مربوط به گراف می‌پردازیم:
گراف: هر گراف به‌صورت یک دوتایی $\langle V, E \rangle$ تعریف می‌شود که V مجموعه راس‌های گراف و E مجموعه یال‌های گراف است.

هر یال گراف به‌صورت دوتایی از راس‌ها (V_j, V_i) می‌باشد.

همسایه: راس V_i و V_j همسایه هستند اگر بین آن‌ها یال باشد.

درجه: درجه راس V_i معادل تعداد همسایه‌های آن است و آن را با $d(V_i)$ نشان می‌دهند.

گشت: دنباله‌ای از راس‌های گراف به‌صورت $V_{l_1}, V_{l_2}, \dots, V_{l_k}$ به‌طوری‌که به ازای هر i ، $(V_{l_i}, V_{l_{i+1}})$ عضو یال‌های گراف باشد.

گذر: گشت بدون یال تکراری است.

مسیر: گذر بدون راس تکراری است.

دور: مسیری که ابتدا و انتهای یکسانی داشته باشد. اندازه یک دور برابر تعداد یال‌های آن دور است.

طوقه: یالی که ۲ سر آن راس یکسان باشد.

یال موازی: دو یال موازی هستند، اگر سرهای یکسان داشته باشند.

گراف همبند: گرافی که بین هر دو راس آن یک مسیر وجود دارد.

مولفه همبندی: زیرگراف بیشینه و همبند از گراف اصلی می‌باشد.

راس برشی: راسی است که حذف آن تعداد مولفه‌های همبندی را افزایش می‌دهد.

یال برشی: یالی که حذف آن تعداد مولفه‌های همبندی را افزایش می‌دهد.

گراف مکمل: گرافی که مجموعه راس‌های آن، مجموعه راس‌های گراف اصلی بوده و شامل یال‌هایی است که در گراف اصلی وجود ندارند. اگر دو گراف $G = \langle V, E \rangle$ و $G' = \langle V, E' \rangle$ مکمل یکدیگر باشند، رابطه $|E| + |E'| = \binom{n}{2}$ بین تعداد یال‌های آن‌ها برقرار است.

گراف کامل: گرافی که بین هر دو راس آن یک یال وجود دارد.

زیرگراف: گرافی که مجموعه راس‌های آن زیرمجموعه‌ای از راس‌های گراف اصلی و مجموعه یال‌های آن زیرمجموعه‌ای از یال‌هایی است که بین راس‌های موردنظر در گراف اصلی وجود دارد.

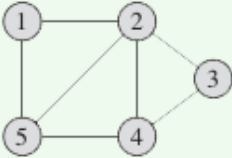
زیرگراف القایی: زیرگرافی که شامل زیرمجموعه‌ای از راس‌های گراف اصلی و تمام یال‌های بین آن‌ها است.

درخت: گراف همبند بدون دور را درخت می‌گوییم.

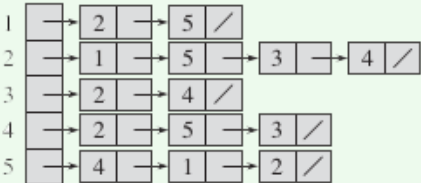
حال به بررسی دو روش پیاده‌سازی گراف می‌پردازیم:

- **ماتریس مجاورت:** برای ذخیره‌سازی گراف از یک ماتریس با ابعاد $n \times n$ استفاده می‌کنیم. بنابراین حافظه مورد نیاز از مرتبه $\theta(n^2)$ می‌باشد. در این روش پیاده‌سازی بین دو راس i و j یال وجود دارد اگر و تنها اگر $A[i, j] = 1$. بدین ترتیب می‌توان در زمان $O(1)$ بررسی کرد که آیا بین ۲ راس i و j یال وجود دارد یا خیر. همچنین در زمان $O(n)$ می‌توان لیست همسایه‌های یک راس را به دست آورد.

	1	2	3	4	5
1	0	1	0	0	1
2	1	0	1	1	1
3	0	1	0	1	0
4	0	1	1	0	1
5	1	1	0	1	0

- **لیست مجاورت:** برای ذخیره‌سازی گراف، یک آرایه به اندازه n در نظر می‌گیریم که اندیس i ام آن یک اشاره‌گر به لیستی شامل همسایه‌های راس i ام است. حافظه مصرفی این روش از مرتبه $O(n + 2m)$ می‌باشد که m تعداد یال‌ها و n تعداد راس‌ها می‌باشد. به کمک این روش در زمان $O(d_i)$ می‌توان بررسی کرد که بین دو راس i و j یالی وجود دارد یا خیر. به دست آوردن لیست همسایه‌های راس i ام نیز از مرتبه $O(d_i)$ می‌باشد.

پرسش: ماتریس مجاورت و لیست مجاورت مربوط به گراف شکل زیر را به دست آورید. پاسخ‌های

خود را به **این لینک** ارسال کنید.

